

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 2.2.2016
COM(2016) 39 final

2016/0023 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

elavhõbeda kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1102/2008

(EMPs kohaldatav tekst)

{SWD(2016) 14 final}

{SWD(2016) 17 final}

{SWD(2016) 18 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

Üldine taust – ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Euroopa Liit ja selle kakskümmend kuus liikmesriiki on kirjutanud alla uue rahvusvahelise konventsiooni elavhõbeda kohta,¹ mille üle peeti läbirääkimisi ÜRO Keskkonnaprogrammi egiidi all. Konventsiooni nimetatakse Minamata konventsiooniks (edaspidi „Minamata konventsioon” või „konventsioon”) linna nime järgi, kus 1950. ja 1960. aasta vahel leidis aset kõige rängem elavhõbedaga saastamise juhtum. Allakirjutamisega jõudsid edukalt lõpule läbirääkimised, mille käigus toimus viis valitsustevahelise läbirääkimiskomitee istungjärku. Kõik liikmesriigid on otsustanud konventsiooni ratifitseerida.

Konventsioonis käsitletakse kogu elavhõbeda olelusringi, alates elavhõbeda põhimaavarana kaevandamisest kuni elavhõbedat sisaldavate jäätmete käitlemiseni, et kaitsta inimeste tervist ja keskkonda elavhõbeda ja selle ühendite inimtekkelise heite eest õhku, vette ja pinnasesse. Eelkõige kehtestatakse sellega piirangud elavhõbeda põhimaavarana kaevandamisele ja rahvusvahelisele elavhõbedaga kauplemisele, keelatakse paljude elavhõbedat sisaldavate toodete valmistamine, import ja eksport, nähakse ette mitmete elavhõbeda kasutamisega seotud tootmisprotsesside keelud või käitamistingimused, kutsutakse üles vältima elavhõbeda uusi kasutusviise toodetes ja tootmisprotsessides ning võtma meetmeid elavhõbeda heite vähendamiseks käsitöönduslikust ja väiksemahulisest kullakaevandamisest (*artisanal and small-scale gold mining*, edaspidi „ASGM”) ja tööstustootmisest, sealhulgas parima võimaliku tehnika kasutamise abil, ning nõutakse, et elavhõbeda ajutine ladustamine ja elavhõbedajäätmete käitlemine toimuksid keskkonnaohutult.

Suur osa Minamata konventsioonist on ELi õigusaktidega juba hõlmatud. Määrusega (EÜ) nr 1102/2008² on kehtestatud keeld eksportida elavhõbedat ja mitut elavhõbedaühendit, teatavatest allikatest pärinev elavhõbe on tunnistatud jäätmeteks ja on kehtestatud eeskirjad elavhõbeda ladustamise kohta. Muudes ELi õigusaktides on ajutisi sätteid elavhõbeda ja elavhõbedaühendite kohta, sealhulgas määruses (EL) nr 649/2012³, milles on sätestatud teatamise süsteem, mis muu hulgas kehtib ka elavhõbeda importimisele, ja määrustes (EÜ) nr 396/2005⁴, 1907/2006⁵, 1223/2009⁶ ning direktiivides 2006/66/EÜ⁷ ja 2011/65/EL⁸, milles on

¹ Portugal ja Eesti ei ole Minamata konventsioonile alla kirjutanud.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1102/2008 metallilise elavhõbeda ning teatavate elavhõbedaühendite ja -segude ekspordi keelustamise ja metallilise elavhõbeda ohutu ladustamise kohta (ELT L 304, 14.11.2008, lk 75).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 649/2012 ohtlike kemikaalide ekspordi ja impordi kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 60).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. veebruari 2005. aasta määrus (EÜ) nr 396/2005 taimses ja loomses toidus ja söödas või nende pinnal esinevate pestitsiidide jääkide piirnormide ja nõukogu direktiivi 91/414/EMÜ muutmise kohta (ELT L 70, 16.3.2005, lk 1).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1).

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1223/2009 kosmeetikatoodete kohta (ELT L 342, 22.12.2009, lk 59).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta direktiiv 2006/66/EÜ, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 91/157/EMÜ (ELT L 266, 26.9.2006, lk 1).

käsitletud terve rea elavhõbedat sisaldavate toodete laskmist ELi turule ning on sätestatud elavhõbedasisalduse piirmäärad. Lisaks on direktiivides 2010/75/EL⁹, 2012/18/EL¹⁰, 2008/98/EÜ¹¹ ja 1999/31/EÜ¹² seatud eesmärk võtta kontrolli alla elavhõbeda, elavhõbedaühendite ja -jäätmete keskkonda heite punktallikad ja hajusheide, vähendada neid heiteid ja elavhõbedavabade asendusvõimaluste olemasolu korral kõrvaldada sellised punktallikad ja hajusheide.

Liidu õigustiku hindamisega on kindlaks tehtud piiratud hulk õiguslikke lünki, mis tuleb kõrvaldada, et tagada liidu õigusaktide täielik vastavus konventsioonile¹³. Käesoleva ettepaneku eesmärk on täita need lüngad, mis on seotud järgmiste küsimustega:

- elavhõbeda importimine;
- teatavate elavhõbedat sisaldavate toodete eksportimine;
- elavhõbeda kasutamine teatavates tootmisprotsessides;
- toodetes ja tootmisprotsessides elavhõbeda kasutamise uued viisid;
- elavhõbeda kasutamine ASGMi vajadusteks ja
- elavhõbeda kasutamine hambaamalgaamis.

Õigusliku selguse huvides tuleks konventsioonist tulenevad kohustused, mida ei ole veel üle võetud ELi õigusesse, koondada ühte õigusakti.

Selle tegemisel tuleks võtta aluseks määrus (EÜ) nr 1102/2008, mis on seni ELi ainuke elavhõbedale pühendatud õigusakt. Kui võtta siiski arvesse, millist laadi ja kui suured muudatused tuleks teha määruses (EÜ) nr 1102/2008, ning arvestada vajadust suurendada järjepidevust ja õigusselgust, tuleks nimetatud määrus käesoleva ettepanekuga kehtetuks tunnistada ja asendada, võttes samas üle sisulised kohustused, kui see on vajalik.

Kooskõla Euroopa Liidu muude põhimõtete ja eesmärkidega

Käesolev algatus on kooskõlas seitsmenda keskkonnavalase tegevusprogrammiga,¹⁴ milles on seatud pikaajaline eesmärk saavutada toksiinivaba keskkond ning nähtud selleks ette, et on vaja võtta meetmeid kemikaalide poolt inimeste tervisele ja keskkonnale avaldatava negatiivse mõju minimeerimiseks aastaks 2020.

Käesoleva algatuse eesmärgid on kooskõlas ka strateegia „Euroopa 2020” aruka, kaasava ja säästva majanduskasvu eesmärkidega, kuna nendega stimuleeritakse innovatsiooni elavhõbedat mitte sisaldavate toodete väljatootamises ja tootmises. Käesolev ettepanek aitab

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/65/EL teatavate ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta elektri- ja elektroonikaseadmetes (ELT L 174, 1.7.2011, lk 88).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/18/EL ohtlike ainetega seotud suurõnnetuse ohu ohjeldamise ning nõukogu direktiivi 96/82/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 197, 24.7.2012, lk 1).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

¹² Nõukogu 26. aprilli 1999. aasta direktiiv 1999/31/EÜ prügilate kohta (EÜT L 182, 16.7.1999, lk 1).

¹³ Komisjoni talituste töödokument, mõjuhindang, mis on lisatud järgmistele dokumentidele: ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus elavhõbeda kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1102/2008, ning ettepanek võtta vastu nõukogu otsus elavhõbedat käsitleva Minamata konventsiooni sõlmimise kohta, SWD [2016] 17 final.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta otsus nr 1386/2013/EL, milles käsitletakse liidu üldist keskkonnavalast tegevusprogrammi aastani 2020 „Hea elu maakera võimaluste piires” (ELT L 354, 28.12.2013, lk 171).

konventsiooni ratifitseerimise ja jõustamise edendamise kaudu luua üleilmselt võrdsed võimalusi selliste tootmisprotsesside valdkonnas, milles kasutatakse elavhõbedat ja elavhõbedaühendeid või milles neid soovimatult vabaneb keskkonda, samuti elavhõbedat ja seda sisaldavate toodetega kauplemisel; sellega edendatakse liidu asjaomase tootmisharu konkurentsivõimet, seda enam, et enamik sätteid on juba kooskõlas liidu õigustikuga.

Lisaks on eesmärgiks seatud liidu õigustiku võimalik lihtsustamine ja täpsustamine, et võimaldada seda paremini rakendada.

2. HUVITATUD ISIKUTEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Konsulterimine huvitatud isikutega

Liikmesriikide ametiasutuste ja sidusrühmadega konsulteeriti kahe uuringu raames, mida juhtis komisjon,^{15,16} samuti seminaril, mis toimus 7. juulil 2014 Brüsselis, mille järel paluti saata täiendavat teavet konkreetsete küsimuste kohta¹⁷. Kõik kirjalikud kaastööd avaldati komisjoni veebisaidil¹⁸. 14. augustist 2014 kuni 14. novembrini 2014 toimus ka laialdane avalik konsultatsioon internetis, mille tulemused vastustena küsimustikule¹⁹ avaldati veebisaidil „*Your voice in Europe*” (Teie hääl Euroopas)²⁰. Kõnealuse uuringu eesmärk oli mõista paremini avaliku sektori sidusrühmade ja liikmesriikide seisukohti seoses konventsiooni ratifitseerimise ja konkreetsete küsimustega, mis on seotud selle ülevõtmise ja rakendamisega, eelkõige valdkondades, kus liidu õigusaktid tuleb konventsiooniga vastavusse viia. Uuring oli suunatud järgmistele sihtrühmadele: kodanikud, ametiasutused, teadusorganisatsioonid, ülikoolid, mittetulundusühingud ja valitsusvälised organisatsioonid, konsultatsioonifirmad, erasektori ettevõtjad ja nende esindusorganisatsioonid. Sidusrühmad ja laialdane üldsus jagasid üksmeelset seisukohta, et Euroopa Liit peaks ratifitseerima Minamata konventsiooni. Sidusrühmade tõstatatud konkreetseid küsimusi on võetud arvesse käesoleva ettepaneku koostamisel.

Mõju hindamise tulemus

Mõju hindamisel tehti järeldus, et Minamata konventsiooni ratifitseerimine ja rakendamine toob olulist kasu ELi keskkonnale ja kodanike tervisele, peamiselt tänu mujalt maailmast pärineva elavhõbedaheite eeldatavale vähenemisele. Eelkõige:

- Pärast konventsiooni selliste oluliste sätete rakendamist, milles käsitletakse muu hulgas parima võimaliku tehnika rakendamist suurte tööstuskäitiste heite vähendamiseks, elavhõbeda põhimaavarana kaevandamise järkjärgulist lõpetamist ja uue põhimaavarana kaevandamise keelamist või piirangute kehtestamist ASGMile, peaksid need eeldatavasti avaldama suurt positiivset keskkonnamõju nii kogu maailmas kui ka Euroopa Liidus. Selline tegevus ELis praktiliselt puudub või on juba reguleeritud. See võimaldab ELil saavutada oma eesmärgi seoses keskkonna ja

¹⁵ ICF, COWI, BiPRO, Garrigues (2015). Study on EU Implementation of the Minamata Convention on Mercury (Uuring, mis käsitleb elavhõbedat käsitleva Minamata konventsiooni rakendamist ELis) (märts 2015).

¹⁶ COWI, BiPRO (2015). Ratification of the Minamata Convention by the EU - Complementary Assessment of the Mercury Export Ban (Minamata konventsiooni ratifitseerimine ELi poolt – elavhõbeda ekspordikeelu täiendav hindamine) (juuni 2015).

¹⁷ <http://ec.europa.eu/environment/chemicals/mercury/pdf/InfoRequest.pdf>.

¹⁸ http://ec.europa.eu/environment/chemicals/mercury/ratification_en.htm

¹⁹ Küsimustik on kättesaadav veebisaidil:

<http://ec.europa.eu/environment/consultations/pdf/MinamataConvention.pdf>

²⁰ <http://ec.europa.eu/yourvoice/consultations>

inimeste tervise kaitsega, mis on esitatud 2005. aasta ühenduse elavhõbedaalas strateegias (edaspidi „strateegia”)²¹.

- Konventsiooni rakendamisega hakkavad kolmandad riigid kohaldama samasuguseid norme, mis kehtivad ELis paljude tööstusalade suhtes. See aitab vähendada võimalikke konkurentsieeliseid, millest saaksid kasu ettevõtjad kolmandates riikides, kus nende suhtes kohaldatakse vähem rangeid keskkonnanorme (või kus neid ei olegi) ja see võib avada uusi turge ELi äriühingutele, kes on spetsialiseerunud keskkonnatehnoloogiale. Piltliku näitena hakatakse tänu teatavate tööstusharude elavhõbedaheidet käsitlevatele konventsiooni sätetele ettevõtjatelt kogu maailmas nõudma paljudes elavhõbeda heitega tootmisüksustes samasuguse parima võimaliku tehnika rakendamist, mida praegu nõutakse liidu tootjatelt.
- Mõjuhindangus uuriti eri poliitikavalikuid, millega saab kõrvaldada kuus eespool nimetatud õiguslikku lünka ELi õiguses: nullstsenaarium „ELi tasandil meetmeid ei võeta”, ning vähemalt kaks eri stsenaariumi igas asjaomases poliitikavaldkonnas, st üks stsenaarium, millega võetakse üle konventsioonis sätestatud kohustused, ja üks stsenaarium, millega kehtestatakse nõuded on rangemad konventsiooni nõuetest.

Seoses hambaamalgami kasutamisega uuriti mõju hindamisel vajadust meetmete järele ja nende võimalikku mõju:

- Komisjoni otsuses 2000/532/EÜ²² iseloomustatakse hambaravil tekkinud amalgaamijäätmeid kui ohtlikke jäätmeid, mis seetõttu kuuluvad jäätmete raamdirektiivi kohaldamisalasse²³. Hambaravikabinettide elavhõbedaheidete suhtes kohaldatakse ka ELi veealaseid õigusakte. Elavhõbe on klassifitseeritud veepoliitika raamdirektiivi²⁴ X lisa kohaselt eritähelepanu nõudvate (prioriteetsete) ohtlike ainete hulka ja seepärast tuleb selle aine eraldumist vette oluliselt vähendada. Kuna amalgaam on olulisuse poolest teine elavhõbeda kasutusvaldkond ELis, mis võib aastas põhjustada hinnanguliselt umbes 75 tonni elavhõbeda heidet ja pikaajalise reostusena rohkem kui 1 000 t²⁵ heidet, on selle allika piiramiseks vaja konkreetseid meetmeid.
- Mõjuhindangus jõuti järeldusele, et kättesaadava teadusliku teabe põhjal ei oleks hambaamalgami kasutamise keelamine proportsionaalne, kuna hambaamalgami terviseriskid ei ole selgelt tõendatud ja sellise keelamise kulu oleks suur. Lisaks näitab hindamine, et kaks meetet konventsioonis esitatud meetmete loetelus, millest konventsiooniosaliselised peaksid valima vähemalt kaks, tooksid keskkonnale ja tervisele kasu madala hinnaga; need on hambaamalgami kasutamise piiramine amalgaami kapseldatud vormi kasutamisega ja parimate keskkonnatavade rakendamise edendamine hambaravikabinettides. Sellised meetmed on kooskõlas elavhõbedaalse strateegia meetmega 4, mis kinnitati prioriteetse valdkonnana täiendavate meetmete võtmisel, kui strateegia vaadati läbi aastal 2010. Need meetmed vähendaksid hambaarstide ja patsientide kokkupuudet elavhõbeda heitega

²¹ Komisjoni 28. jaanuari 2005. aasta teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile „Ühenduse elavhõbedaalane strateegia”, KOM(2005) 20 (lõplik).

²² Komisjoni 3. mai 2000. aasta otsus 2000/532/EÜ, millega asendatakse otsus 94/3/EÜ (millega kehtestatakse jäätmeid käsitleva nõukogu direktiivi 75/442/EMÜ artikli 1 punkti a kohaselt jäätmete nimistu) ja nõukogu otsus 94/904/EÜ (millega kehtestatakse ohtlikke jäätmeid käsitleva nõukogu direktiivi 91/689/EMÜ artikli 1 lõike 4 kohaselt ohtlike jäätmete nimistu) (EÜT L 226, 6.9.2000, lk 3).

²³ Vt eespool, allmärkus 11.

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

²⁵ ELi inimeste suus hambaamalgamina olev hinnanguline kogus elavhõbedat.

ja tagaksid keskkonda läbi asulareovee puhastite lastavate elavhõbedakoguste drastilise vähenemise. Lisaks loodaks uusi töökohti ettevõtetes, kes tegelevad amalgaamiseparaatorite tootmise, paigaldamise ja hooldamisega, ja ka ettevõtetes, kes on spetsialiseerunud elavhõbedat sisaldavate jäätmete kogumisele ja töötlemisele.

- Kuigi enamik asjaomaseid ettevõtjaid kvalifitseeruks mikroettevõtjateks, ei mõjutaks kavandatavad meetmed ebaproportsionaalselt nende tegevust, kuna 1) nende tegevusala puhul nad ei kannataks konkurentsi tõttu suuremate ettevõtjatega, 2) meetme rakendamise maksumus on piiratud ja vaja läheks ainult väikseid investeeringuid, ja 3) tööhõive stomatoloogia valdkonnas ei peaks vähenema. Lisaks kujutavad kõnealused meetmed endast head tava, mida on edendanud Euroopa Hambaarstide Nõukogu,²⁶ ning enamik ettevõtjatest on need meetmed juba rakendanud. Kuna aga kõnealused ettevõtjad vajavad piisavalt aega, et kohaneda käesolevas määruses sätestatud kohustuste täitmisega, on kõnealuste meetmete jaoks esitatud tähtaeg üks aasta hiljem kui muude käesoleva määrusega hõlmatud meetmete puhul. Peale selle ei tekitaks kapseldatud amalgaami kasutamise nõue täiendavat koormust hambaarstide jaoks, kes on juba loobunud hambaamalgaami kasutamisest.

Muude lünkade kohta on mõjuhinnaangus tehtud järgmised järeldused:

- Elavhõbeda impordi piirangud: kaubanduspiirangud, mis läheksid konventsiooni nõuetest kaugemale, st elavhõbedale tingimusteta impordikeelu kehtestamine (selle asemel et lubada elavhõbeda impordi teatavatel tingimustel, olenevalt elavhõbeda päritolust ja imporditud elavhõbeda allikast), ei oleks õigustatud, kuna need oleksid liidu tootmisharu jaoks kulukamad ning ei tooks olulist keskkonnakasut.
- Piirangud teatavate elavhõbedat sisaldavate toodete eksportimisele: kaubanduspiirangud, mis läheksid konventsiooni piirangutest kaugemale, st selliste elavhõbedat sisaldavate toodete ekspordi keelamine, mille elavhõbedasisalduse suhtes ELis kohaldatakse rangemaid eeskirju kui need, mis on sätestatud konventsioonis (selle asemel, et keelata ainult selliste elavhõbedat sisaldavate toodete eksport, mille elavhõbedasisaldus ei vasta konventsiooni nõuetele) ei oleks põhjendatud, kuna kasutatav elavhõbedakogus ja heide keskkonda jääksid enamasti samaks ja sellise keelu tagajärjel võib suureneeda elavhõbeda heide kolmandates riikides.
- Piirata elavhõbeda kasutamist teatavates tootmisprotsessides: naatrium- või kaaliummetülaadi või -etülaadi tootmises elavhõbeda kasutamise absoluutne keelamine (selle asemel et nõuda elavhõbeda kasutamise ja heide piiramist, nagu on nõutud konventsioonis) ei oleks õigustatud, kuna tuleb arvestada, et tööstus vajab teatavaid kemikaale, mille jaoks elavhõbedavaba tootmismeetodi olemasolu ei ole tõendatud.
- Piirata elavhõbeda kasutamist uutes tootmisprotsessides ja toodetes: konventsiooniga nähakse üksnes ette, et osalisriigid on kohustatud võtma meetmeid uutes tootmisprotsessides elavhõbeda kasutamise ja uute elavhõbedat sisaldavate toodete tootmise ja turulelaskmise takistamiseks. Tingimustega keelu kehtestamine kõnealuste protsesside ja toodete suhtes annaks parima keskkonnavalase ja majandusliku tulemuse, kuna sellel oleks tugev signaalväärus ning seega vähendaks

²⁶ CED resolution on responsible practice (Euroopa Hambaarstide Nõukogu otsus vastutustundlike tavade kohta) (2011).

see ohtu, et ettevõtja alustab selliste toodete või protsesside kulukat väljaarendamist, mis hiljem keelatakse.

- Piirata elavhõbeda kasutamist ASGMis: kuna ainus asjaomane liikmesriik Prantsusmaa on juba võtnud meetmed, et keelata elavhõbeda kasutamine ASGMis, piisab seepärast täiesti sellest, kui EL võtab lihtsalt üle konventsioonikohase kohustuse arendada välja riiklik tegevuskava ja seda läbi vaadata.

Majanduslikust seisukohast on eespool nimetatud ja mõju hindamisel vaadeldud stsenaariumide hulgast valitud eelistatud stsenaariumide kogukulud vahemikus 13–135 miljonit eurot aastas; tegemist on peamiselt kuludega, mida tekitavad meetmed elavhõbeda kasutamise piiramiseks tootmisprotsessides ja hambaamalgaamis.

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

Kavandatud meetmete kokkuvõte

Kuigi määrus (EÜ) nr 1102/2008 on käesoleva ettepaneku lähtepunkt, on õigusselguse huvides asjakohane tunnistada see kehtetuks ja asendada. IV lisas on esitatud vastavustabel.

Artiklites 1 ja 2 on määratletud ettepaneku sisu ja defineeritud peamised kasutatud mõisted.

Artiklis 3, mida tuleb lugeda koos I lisaga, on kehtestatud keeld eksportida liidust elavhõbedat, mitmeid elavhõbedaühendeid ja elavhõbeda segusid muude ainetega, välja arvatud sellised elavhõbedaühendid, mida on ikkagi lubatud eksportida, kui need on ette nähtud laborimastaabis teadustööks. Selline keeld on kehtestatud juba alates märtsist 2011 vastavalt määruse (EÜ) nr 1102/2008 artiklile 1 ja sellega on täiendatud määruses (EÜ) nr 649/2012 ettenähtud keeldu. Sellega võetakse üle Minamata konventsiooni artikli 3 lõige 6 koostoides konventsiooni artikli 3 lõike 1 punktidega a ja b ning lõike 2 punktiga a.

Artikliga 4 keelatakse sellise elavhõbeda import Euroopa Liitu, mis on ette nähtud ASGMi jaoks, ja kehtestatakse tingimisi keeld importida liitu elavhõbedat ja selle segusid, kui need on ette nähtud muuks otstarbeks. Sellist keeldu ei kohaldata elavhõbeda ja selle segude kohta, mida imporditakse jäätmena nende lõplikuks kõrvaldamiseks, elavhõbedale, mida imporditakse Minamata konventsiooni osalisriikidest, kui elavhõbe pärineb põhimaavarana kaevandamise allikast, mis on lubatud vastavalt konventsiooni artikli 3 lõikele 4, elavhõbedale, mida imporditakse muudest kui osalisriikidest, kui imporditav elavhõbe ei pärine ei põhimaavarana kaevandamisest ega kloorleeliste sektorist ja kui impordiks on antud kirjalik nõusolek. Haldusliku lihtsustamise eesmärgil ning halduskoormuse suurenemise ärahoidmiseks on artikli 4 lõikes 3 sätestatud, et määruse (EÜ) nr 649/2012 alusel määratud riiklikud pädevad asutused vastutavad ka sellise keelu rakendamise ja täitmise kontrollimise eest.

Artikliga 5, mida tuleb lugeda koos II lisaga, võetakse üle Minamata konventsiooni artikli 4 lõige 1 ja A lisa (I osa). Sellega kehtestatakse alates 1. jaanuarist 2021 keeld eksportida, importida ja valmistada tervet rida elavhõbedasisaldusega tooteid. Artiklit 5 kohaldatakse täiendusena ja ilma et see piiraks neid ELi õigustiku sätteid, millega on juba seatud turulelaskmise piirangud ja kehtestatud rangemad nõuded, näiteks selliste toodete maksimaalse elavhõbedasisalduse kohta, mis muude õigusnormide hulgas on sätestatud direktiivis 2006/66/EÜ.

Artiklis 6 nähakse ette, et komisjon võib võtta vastu rakendusotsused, milles täpsustatakse kaubandust käsitlevad vormid, mida liikmesriikide pädevad asutused kasutavad artiklite 3 ja 4 rakendamiseks; selliste rakendusotsustega täiendatakse otsuseid, mis võetakse vastu

Minamata konventsiooni osaliste konverentsi poolt vastavalt konventsiooni artikli 3 lõikele 12.

Artikliga 7, mida tuleb lugeda koos III lisaga, võetakse üle konventsiooni artikli 5 lõiked 2 ja 3 ning B lisa. Sellega keelatakse kasutada elavhõbedat ja selle ühendeid katalüsaatorina atseetaldehüüdi ja vinüülkloriidi monomeeri tootmisel alates 1. jaanuarist 2019. Elavhõbedapõhise protsessi abil naatrium- või kaaliummetülaati või -etülaati tootvate käitiste kohta on kehtestatud piirangud seoses põhimaavarana kaevandamisest pärineva elavhõbedade kasutamisega ning elavhõbedade ja elavhõbedaeühendite keskkonda laskmisega; alates käesoleva määruse jõustumisest keelatakse mis tahes tootmisvõimsuse laiendamine ja uute selliste käitiste loomine. Artikli 7 lõikes 3 nähakse ette, et komisjon võib vastu võtta delegeeritud õigusakte; see on vahend, millega konventsiooniosaliste konverentsi otsused, millega kehtestatakse nõuded elavhõbedade ja selle ühendite ajutise ladustamise kohta, võetakse üle, kui liit seda toetab, järgides sellega seadusandlikku tavamenetlust, kui liidul ei ole seisukohta asjaomase konventsiooniosaliste konverentsi otsuse kasuks või juhul, kui liit peaks olema selle vastu.

Artikliga 8 võetakse üle konventsiooni artiklid 4 (lõiked 6 ja 7) ning 5 (lõiked 4 ja 9). Sellega keelatakse selliste elavhõbedade sisaldavate toodete tootmine ja turulelaskmine, mida ei ole kasutatud ühelgi enne käesoleva ettepaneku rakendamise kuupäeva teadaolnud viisil, ja tootmisprotsessid, mida ei olnud olemas enne nimetatud kuupäeva. Artikli 8 lõigetes 3 ja 4 nähakse ette mehhanism, mille kohaselt selliseid uusi elavhõbedade sisaldavaid tooteid ja tootmisprotsesse võidakse siiski lubada komisjoni rakendusaktiga, kui aluseks on võetud nende keskkonnakasu ja inimeste tervisele avaldatava kasuliku toime hindamine ning tehniliselt ja majanduslikult teostatavate elavhõbedavabade alternatiivide puudumine.

Vastavalt konventsiooni artiklile 7 nähakse artikliga 9 koostoimes IV lisaga ette, et liikmesriigid, kus esineb ASGMi, võtavad meetmeid, et vähendada selles tegevuses elavhõbedade ja elavhõbedaeühendite kasutamist ja heidet ning võimaluse korral need kõrvaldada ning arendab selleks välja asjaomase riikliku kava ja rakendab selle.

Artikliga 10 võetakse üle Minamata konventsiooni artikli 4 lõige 3 ja A lisa (II osa). Selles nõutakse, et hambaamalgami tohib kasutada ainult kapseldatud vormis, et hambaarstikabinetid peavad alates 1. jaanuarist 2019 olema varustatud amalgaamiseparaatoritega, millega saab kinni pidada ja koguda elavhõbedat sisaldavaid amalgaamijääke. Selles kutsutakse liikmesriike üles kasutama asjakohaseid ja ajakohastatud ENi standardeid, sealhulgas standardeid EN ISO 13897,²⁷ EN ISO 24234²⁸ ja EN 1641:2009²⁹ või muid siseriiklikke või rahvusvahelisi standardeid, mis tagavad samaväärse amalgaamijääkide kinnipidamise taseme ning amalgaamikapslite kvaliteedi.

Artiklis 11 korratakse määruse (EÜ) nr 1102/2008 artiklit 2 ja sätestatakse, et elavhõbe, mida kloorleeliste tööstuses enam ei kasutata või mis saadakse maagaasi puhastamisel või värviliste metallide kaevandamisel ja väljasulatamisel või eraldatakse kinaverimaagist, tunnistatakse jäätmeteks, mis tuleb kõrvaldada.

Artikkel 12 põhineb määruse (EÜ) nr 1102/2008 artiklil 6 ja sellega nähakse ette, et artiklis 11 osutatud tegevusalade ettevõtjad peavad esitama igal aastal oma riigi pädevale asutusele teabe selle kohta, millist kogust elavhõbedat hoitakse igas asjaomases käitisel ning milline kogus elavhõbedat on saadetud elavhõbedajäätmete ajutise või alalise ladustamise hoidlatesse. Artikli 12 lõikes 2 on sätestatud, et teave tuleb esitada, kasutades selleks

²⁷ Euroopa standard EN ISO 13897, *Dentistry – Amalgam capsules (ISO 1397:2003)*, mai 2004.

²⁸ Euroopa standard EN ISO 24234:2015, *Dentistry – Dental amalgam (ISO 24234:2015)*, jaanuar 2015.

²⁹ Euroopa standard EN 1641:2009 — *Dentistry – Medical devices for dentistry – Materials*, oktoober 2009.

asjaomase jäätmekategooria ja NACE koode, mis on sätestatud määruses (EÜ) nr 2150/2002³⁰. Artikli 12 lõikes 3 täpsustatakse, et kloorleeliste tootmise käitised, milles kasutatakse elektrolüüsi elavhõberakkudes, lõpetavad aruannete esitamise siis, kui kõik need elavhõberakud on kasutusest kõrvaldatud vastavalt komisjoni rakendusotsusele 2013/732/EL³¹ ja kogu elavhõbe on üle antud jäätmeoidlasse.

Artiklis 13 nähakse ette, et elavhõbedajäätmeid võidakse ajutiselt või alaliselt ladustada maa-aluses hoidlas ja ajutiselt ladustada maapealses hoidlas, ning täpsustatakse selleks, millised nõuded nõukogu direktiivis 1999/31/EÜ elavhõbeda vaheladustamise kohta on kohaldatavad elavhõbedajäätmete alalisele ladustamisele maa-aluses hoidlas.

Artiklites 14 ja 20 on sätestatud karistused, mida kohaldatakse käesoleva määruse sätete rikkumise korral, ning selle jõustumise ja kohaldamise kuupäevad.

Artiklis 15 võetakse üle Minamata konventsiooni artikkel 21, milleks liikmesriikidele sätestatakse kohustus koostada ja avaldada aruanne, mis sisaldab kogu asjakohast teavet käesoleva ettepaneku rakendamise kohta, teave, mis tuleb esitada kooskõlas eespool osutatud artikliga 21, kokkuvõtte teabest, mis on kogutud vastavalt käesoleva ettepaneku artiklile 12 elavhõbedajäätmete kohta suurtest allikatest ning teave oluliste individuaalsete varude kohta, mis võivad asuda liikmesriigi territooriumil; kõnealust aruannet tuleb ajakohastada. Kõnealuses sättes täpsustatakse, et komisjoni tuleb teavitada sellisest aruandest ja selle ajakohastamisest ühe kuu jooksul pärast selle avaldamist. Artikli 15 lõikes 2 on ette nähtud, et komisjon võtab vastu rakendusakti, millega kehtestatakse küsimustikud, et aidata liikmesriikidel esitada asjakohast teavet komisjonile; selleks täpsustatakse, millised andmed, sealhulgas peamised tulemuslikkusnäitajad tuleb esitada, millises vormis ja milliseks tähtjaks.

Artiklis 16 nähakse ette, et komisjon võib vastu võtta delegeeritud õigusakte käesoleva määruse I–IV lisa muutmiseks, et võtta üle konventsiooniosaliste konverentsi otsused, mida toetab liit; sellega järgitakse seadusandlikku tavamenetlust, kui liidul ei ole seisukohta asjaomase konventsiooniosaliste konverentsi otsuse kasuks või juhul, kui liit peaks olema selle vastu.

Artiklid 17 ja 18 on standardtekstid volituste delegeerimise kohta, mis antakse komisjonile vastavalt artikli 7 lõikele 3 ja artiklile 16 ning komiteemenetluse kohta, et võtta vastu rakendusakte vastavalt artiklile 6, artikli 8 lõikele 4 ja artikli 15 lõikele 2.

Artiklis 19 sätestatakse, et määrus (EÜ) nr 1102/2008 asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2018, kui hakatakse kohaldama käesolevat määrust, ning et viiteid määrusele (EÜ) nr 1102/2008 käsitatakse viidetena käesolevale määrusele.

Õiguslik alus

Nii määruse (EÜ) nr 1102/2008 kui ka käesoleva ettepaneku eesmärk on kaitsta keskkonda ja inimeste tervist ning tagada ühtsus määruse kaubanduslikes aspektides (ekspordi ja impordi keeld ning piirangud elavhõbedale, elavhõbedaühenditele ja elavhõbedat sisaldavatele toodetele). Sellest tulenevalt on käesoleval ettepanekul kahetine õiguslik alus, st Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõige 1 ja artikkel 207.

Subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõte ning vahendi valik

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 2150/2002 jäätmetestatistika kohta (EÜT L 332, 9.12.2002, lk 1).

³¹ Komisjoni 9. detsembri 2013. aasta rakendusotsus 2013/732/EL, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL (tööstusheidete kohta) alusel parima võimaliku tehnika (PVT) alased järeldused kloorleeliste tööstuse jaoks (ELT L 332, 11.12.2013, lk 34).

Käesoleva ettepaneku eesmärk on võtta liidu õigusesse üle Minamata konventsiooni sätted, mis ei ole veel hõlmatud ELi õigusnormidega, et võimaldada Euroopa Liidul ja liikmesriikidel see konventsioon ratifitseerida ja rakendada.

Sellega seoses kohaldatakse subsidiaarsuse põhimõtet sedavõrd, kuivõrd käesolev ettepanek ei kuulu ühenduse ainupädevusse.

Liikmesriigid ei suuda käesoleva ettepaneku eesmäärke piisavalt hästi saavutada. Elavhõbedaga saastatuse ja kokkupuute küsimuste käsitlemiseks liidus peab iga liikmesriik muu hulgas rakendama elavhõbedat, elavhõbedat sisaldavate toodete ekspordi keelu ning elavhõbedat suhtes kohaldatava tingimusliku impordikeelu. Selliseid kaubandusega seotud meetmeid on võimalik üle võtta ja rakendada üksnes liidu õigusnormidega, kuna kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 3 punktiga e kuulub ühine kaubanduspoliitika liidu ainupädevusse.

Mis puutub käesoleva ettepaneku mittekaubanduslikesse sätetesse elavhõbedat kasutamise kohta olemasolevates ja uutes tootmisprotsessides ning uutes toodetes, elavhõbedat keskkonda heitmise kontrolli alla võtmise kohta ning elavhõbedat ladustamise ja elavhõbedajäätmete käitlemise kohta, siis need kuuluvad liidu ja liikmesriikide vahel jagatud pädevuse kategooriasse, see tähendab keskkonna ja inimeste tervise kaitse valdkonda. Arvestades seda, et keskkonna ja inimeste tervise kaitse elavhõbedaga saastumise ja kokkupuute eest on, nagu eespool selgitatud, ELi tasandil juba põhjalikult reguleeritud, on liidu meetmete võtmine põhjendatud. Mis puutub konventsiooni sätetesse ASGMi kohta, siis nähakse käesolevas ettepanekus asjaomasele liikmesriigile ette võimalus rakendada omal valikul kombineeritult kõige tõhusamaid meetmeid asjakohaste nõuete rakendamiseks.

Seepärast on ettepanek kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega.

Valitud õigusakt on määrus, kuna ettepanekus on esitatud sätted näiteks kaubanduse ja elavhõbedat sisaldavate toodete kohta, mis tuleb ühtselt rakendada kogu liidus; samas on selles piisavalt paindlikkust, nii et liikmesriigid saavad vabalt valida meetmeid, millega tagatakse tootmisprotsesse ja ASGMi käsitlevate sätete järgimine ja üksikasjalik rakendamine. Seepärast on ettepanek kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega.

4. MÕJU EELARVELE

Käesolev õigusakti ettepanek ei mõjuta eelarvet.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

elavhõbeda kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1102/2008

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 192 lõiget 1 ja artiklit 207,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust³²,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust³³,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Elavhõbe on väga mürgine aine, mis kujutab endast, sealhulgas kalades ja mereandides leiduva metüürelavhõbeda kaudu, ülemaailmset ja olulist ohtu inimeste tervisele, ökosüsteemidele ja elusloodusele. Kuna elavhõbedasaaste levib üle riigipiiride, on 40–80 % kogu Euroopa Liidu elavhõbedasaastest pärit väljastpoolt ELi ning nõuab seetõttu tegutsemist kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil.
- (2) Enamik elavhõbeda heitest ja elavhõbedaga seotud riskidest tuleneb inimtegevusest, sealhulgas elavhõbeda põhimaavarana kaevandamisest ja töötlemisest, elavhõbeda kasutamisest toodetes, tootmisprotsessides ning käsitööstuslikus ja väiksemahulises kullakaevandamises (*artisanal and small-scale gold mining*, edaspidi „ASGM”), samuti elavhõbedaheitest, mis pärineb eelkõige kivisöe põletamisest ja elavhõbedajäätmete käitlemisest.
- (3) Seitsmendas keskkonnaalases tegevusprogrammis, mis võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 1386/2013/EL,³⁴ on seatud toksiinivaba keskkonna pikaajaline eesmärk ning nähtud ette, et selleks on vaja võtta meetmeid, mis tagaksid, et kemikaalide negatiivne mõju inimeste tervisele ja keskkonnale viidaks miinimumini aastaks 2020.
- (4) Komisjoni teatistes Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Ühenduse elavhõbedaalane strateegia”³⁵ (edaspidi „strateegia”), mis vaadati läbi aastal 2010,³⁶ on püstitatud

³² ELT C ..., ..., lk ...

³³ ELT C ..., ..., lk ...

³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta otsus nr 1386/2013/EL, milles käsitletakse liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2020 „Hea elu maakera võimaluste piires” (ELT L 354, 28.12.2013, lk 171).

³⁵ Komisjoni 28. jaanuari 2005. aasta teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile „Ühenduse elavhõbedaalane strateegia”, KOM(2005) 20 (lõplik).

eesmärk vähendada kogu maailmas miinimumini inimtegevusest tulenevat elavhõbedaheidet õhku, vette ja maapinda ning võimaluse korral see täielikult lõpetada.

- (5) Euroopa Liidus on viimase 10 aasta jooksul saavutatud elavhõbeda käitlemises märkimisväärsed edu pärast strateegia vastuvõtmist ja mitmesuguste meetmete võtmist elavhõbeda heite, tarnimise, nõudluse ja kasutamise ning elavhõbeda ülejääkide ja varude käitlemise kohta.
- (6) Strateegias sätestatakse, et prioriteetne ülesanne peaks olema läbirääkimiste pidamine ja rahvusvahelise õiguslikult siduva vahendi sõlmimine, kuna liidu meetmed üksi ei taga liidu kodanike tervise tõhusat kaitset elavhõbeda negatiivse mõju eest.
- (7) Euroopa Liit ja 26 liikmesriiki kirjutasid 11. oktoobril 2013 Kumamotos alla elavhõbedat käsitlevale Minamata konventsioonile³⁷ (edaspidi „konventsioon”). EL ja kõik selle liikmesriigid on seega kohustunud selle sõlmima, üle võtma ja rakendama³⁸.
- (8) Konventsiooni kiire ratifitseerimine ELi ja selle liikmesriikide poolt innustab maailma suurimaid elavhõbeda kasutajaid ja heite tekitajaid, kes on konventsioonile alla kirjutanud, selle ratifitseerima ja rakendama.
- (9) Kuna liidu õigusaktidega on juba üle võetud paljud konventsiooni kohustused, tuleks käesoleva määrusega kehtestada üksnes sätteid, millega liidu õigustikku on vaja täiendada, et tagada selle täielik kooskõla konventsiooniga ning võimaldada Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel see ratifitseerida ning hakata seda rakendama.
- (10) Elavhõbeda ekspordi keeldu, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrmuses (EÜ) nr 1102/2008,³⁹ tuleks täiendada elavhõbeda impordi piirangutega sõltuvalt allikast, kasutusotstarbest ja elavhõbeda päritolust. Riiklik asutus, kes on määratud vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrmusele (EL) nr 649/2012,⁴⁰ peaks täitma haldusülesandeid, mis on seotud selliste piirangute rakendamisega.
- (11) Mitmesuguste elavhõbedat sisaldavate toodete eksport, import ja tootmine, mille arvele langeb märkimisväärne osa elavhõbeda ja selle ühendite kasutamisest Euroopa Liidus ja kogu maailmas, peaks olema keelatud.
- (12) Sellest tulenevalt peaks käesoleval määrmusel olema kahetine õiguslik alus, Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõige 1 ja artikkel 207, kuna käesoleva määrmuse eesmärk on kaitsta nii keskkonda kui ka inimeste tervist ning tagada ühtsus määrmuse kaubanduslikes aspektides (ekspordi ja impordi keeld ning piirangud elavhõbedale, elavhõbedaühenditele ja elavhõbedat sisaldavatele toodetele).
- (13) Käesolevat määrust kohaldatakse, ilma et see piiraks kohaldatavat liidu õigustikku, millega kehtestatakse rangemad nõuded sellistele toodetele, sealhulgas nende maksimaalsele elavhõbedasisaldusele.

³⁶ Komisjoni 7. detsembri 2010. aasta teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Ühenduse elavhõbedaalase strateegia läbivaatamise kohta”, KOM(2010) 723 (lõplik).

³⁷ <https://treaties.un.org>

³⁸ Nõukogu XX/XX/XX otsus XXX elavhõbedat käsitleva Minamata konventsiooni sõlmimise kohta (ELT L [...], [...], lk [...]).

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1102/2008 metallilise elavhõbeda ning teatavate elavhõbedaühendite ja -segude ekspordi keelustamise ja metallilise elavhõbeda ohutu ladustamise kohta (ELT L 304, 14.11.2008, lk 75).

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 649/2012 ohtlike kemikaalide ekspordi ja impordi kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 60).

- (14) Kui sobivat kättesaadavat elavhõbedavaba tootmisprotsessi ei ole olemas, tuleb naatrium- või kaaliummetülaadi või -etülaadi tootmisele, milles kasutatakse elavhõbedat, kehtestada käitamistingimused.
- (15) Uute elavhõbedat sisaldavate toodete tootmine ja turulelaskmine ning uute elavhõbedapõhiste tootmisprotsesside juurutamine suurendaks elavhõbeda ja elavhõbedaühendite kasutamist ja elavhõbeda heidet liidus. Selline uus tegevus peaks seetõttu olema keelatud, välja arvatud juhul, kui hindamisega on näidatud, et sellised uued kasutusalaad tagaksid olulise kasu keskkonnale ja inimeste tervisele ning et tehniliselt või majanduslikult ei ole võimalik seda saada elavhõbedavaba alternatiivse lahendusega.
- (16) Elavhõbeda ja selle ühendite kasutamine ASGMis moodustab suure osa elavhõbeda kasutusest ja heitest kogu maailmas ning seda tuleks seetõttu reguleerida.
- (17) Hambaamalgami kasutamine kapslivormis ja amalgaamiseparaatorite rakendamine tuleks muuta kohustuslikuks, et kaitsta hambaarste ja patsiente elavhõbedaga kokkupuutumise eest ja tagada, et elavhõbedajäätmed ei satuks keskkonda, vaid kogutaks ja saadetakse keskkonnahoidlikku jäätmekäitlusele. Kui võtta arvesse hambaravisektoris töötavate ja muudatusest mõjutatud ettevõtjate suurust, siis tuleks anda piisavalt aega, et nad saaksid kohaneda uue sättega.
- (18) Enamikku nõukogu direktiivis 1999/31/EÜ⁴¹ kehtestatud kriteeriumidest elavhõbedajäätmete ajutise ladustamise kohta tuleks kohaldada elavhõbedajäätmete lõpliku ladustamise kohta maa-alustes hoidlates. Mõne osutatud kriteeriumi kohaldatavus peaks sõltuma konkreetse maa-aluse hoidla omadustest, nagu on kindlaks määranud liikmesriikide pädevad asutused, kes vastutavad direktiivi 1999/31/EÜ rakendamise eest.
- (19) Selleks, et ELi õigust viia vastavusse konventsiooniosaliste konverentsi otsustega, mida Euroopa Liit toetab, tuleks komisjonile kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 anda õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, millega muudetakse käesoleva määruse lisasid ja täiendatakse käesolevat määrust tehniliste nõuetega elavhõbeda ja selle ühendite keskkonnahoidliku ajutise ladustamise kohta. On eriti oluline, et komisjon peaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertidega. Delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisel ja koostamisel peaks komisjon tagama asjaomaste dokumentide sama- ja õigeaegse ning asjakohase edastamise Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
- (20) Selleks et tagada ühetaolised tingimused käesoleva määruse rakendamiseks seoses uute elavhõbedat sisaldavate toodete ja elavhõbedat kasutavate protsesside keelamise või lubamisega ning aruandmiskohustustega, tuleks rakendamisvolitused anda komisjonile. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011⁴².
- (21) Liikmesriigid peaksid kehtestama eeskirjad karistuste kohta, mida kohaldatakse käesoleva määruse alusel vastuvõetud riiklike õigusaktide rikkumise korral, ja tagama nende rakendamise. Karistused peaksid olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

⁴¹ Nõukogu 26. aprilli 1999. aasta direktiiv 1999/31/EÜ prügilate kohta (EÜT L 182, 16.7.1999, lk 1).

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

- (22) Arvestades muudatuste laadi ja ulatust, mida tuleb teha määruses (EÜ) nr 1102/2008, ning selleks et suurendada õiguskindlust, selgust ja läbipaistvust ning lihtsustada õigusakte, tuleks nimetatud määrus asendada.
- (23) Selleks et jätta liikmesriikide pädevatele asutustele ja käesolevast määrusest mõjutatud ettevõtjatele piisavalt aega uue korraga kohanemiseks, tuleks käesolevat määrust kohaldada alates 1. jaanuarist 2018.
- (24) Kuna käesoleva määruse eesmärki, nimelt inimeste tervise ja keskkonna kõrgetasemelise kaitse tagamist elavhõbeda ja elavhõbedat sisaldavate toodete ekspordi ja impordi keelamisega, piirangute kehtestamisega elavhõbeda kasutamisele tootmisprotsessides, toodetes, ASGMis ja hambaamalgaamis ning elavhõbedajäätmetega seotud kohustuste kehtestamist, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid elavhõbedasaastuse piiriülese leviku ja vajaminevate meetmete laadi tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta vastu meetmeid vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 5. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I peatükk

Üldsätted

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega kehtestatakse meetmed ja tingimused elavhõbeda, elavhõbedaühendite, -segude ja elavhõbedat sisaldavate toodetega kauplemise, nende valmistamise, kasutamise ja ajutise ladustamise ning elavhõbedajäätmete käitlemise kohta.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1. „elavhõbe” – metalliline elavhõbe (Hg, CASi nr 7439-97-6);
2. „elavhõbedat sisaldav toode” – toode või toote osa, mis sisaldab tahtlikult lisatud elavhõbedat või selle ühendit;
3. „elavhõbedajäätmed” – elavhõbe, mis tuleb klassifitseerida jäätmeteks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ⁴³ artikli 3 punktile 1;
4. „eksport” – üks järgmistest:

⁴³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

- (a) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 28 lõike 2 tingimustele vastava kemikaali alaline või ajutine eksport;
 - (b) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 28 lõike 2 tingimustele mitte vastava kemikaali reeksport, kui see kemikaal suunatakse muule tolliprotseduurile kui ühenduse välistransiidiprotseduur kaupade veoks läbi liidu tolliterritooriumi;
5. „import” – kemikaali füüsiline sissevedu liidu tolliterritooriumile, kui see kemikaal suunatakse muule tolliprotseduurile kui liidu välistransiidiprotseduur kaupade veoks läbi liidu tolliterritooriumi;
6. „elavhõbeda põhimaavarana kaevandamine” – kaevandamine, mille peamine sihtmaterjal on elavhõbe.

II peatükk

Elavhõbedat, elavhõbedaühendeid ja elavhõbedasisaldusega tooteid käsitlevad kauplemise ja tootmise piirangud

Artikkel 3 **Ekspordi piirangud**

1. Elavhõbeda ning I lisas loetletud elavhõbedaühendite ja -segude eksportimine on keelatud.
- Esimest lõiku ei kohaldata I lisas loetletud elavhõbedaühendite eksportimisele laborimastaabis teadusliku töö vajadusteks.
2. I lisas loetlemata elavhõbedasegude eksportimine elavhõbeda taaskasutusse võtmiseks on keelatud.

Artikkel 4 **Impordi piirangud**

1. Elavhõbeda ja I lisas loetletud elavhõbedasegude importimine muuks kasutuseks kui jäätmete kõrvaldamiseks on keelatud.
- Erandina esimesest lõigust on importimine lubatud igas järgmises olukorras:
- eksportiv riik on konventsiooniosaline ja eksporditav elavhõbe ei ole pärit elavhõbeda põhimaavarana kaevandamisest, nagu on sätestatud konventsiooni artikli 3 lõigetes 3 ja 4;
 - eksportiv riik, kes ei ole nimetatud konventsiooni osaline, on esitanud tõendi selle kohta, et elavhõbe ei ole pärit elavhõbeda põhimaavarana kaevandamisest ega kloorleeliste tööstusest, ja importiv liikmesriik on andnud impordiks oma kirjaliku nõusoleku.
2. Elavhõbeda importimine kasutamiseks käsitööstuslikul ja väiksemahulisel kullakaevandamisel on keelatud.

3. Liikmesriigi asutus või asutused, kes on määratud vastavalt määruse (EL) nr 649/2012 artiklile 4, täidab/täidavad haldusülesandeid, mis tulenevad käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuetest.

Artikkel 5

Elavhõbedat sisaldavate toodete eksportimine, importimine ja valmistamine

1. Ilma et see piiraks rangemaid nõudeid, mis on sätestatud muudes kohaldatavates ELi õigusaktides, on II lisas esitatud elavhõbedat sisaldavate toodete eksportimine, importimine ja valmistamine liidus alates 1. jaanuarist 2021 keelatud.
2. Lõikes 1 sätestatud keeldu ei kohaldata järgmistele elavhõbedat sisaldavatele toodetele:
 - kodanikukaitse ja sõjalise kasutuse jaoks hädavajalikud tooted;
 - teadusuuringutes, seadmete kaliibrimisel võrdlusstandardina kasutatavad tooted.

Artikkel 6

Impordi- ja ekspordivormid

Komisjon võtab rakendusaktidega vastu otsused, et sätestada dokumendivormid, mida kasutatakse artiklite 3 ja 4 rakendamiseks.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 18 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

III peatükk

Piirangud elavhõbedat ja selle ühendite kasutamisele ja ladustamisele

Artikkel 7

Tootmine

1. Elavhõbedat ja elavhõbedatühendite kasutamine III lisa I osas loetletud tootmisprotsessides on keelatud alates osutatud lisas näidatud kuupäevadest.
2. Elavhõbedat ja selle ühendite kasutamine III lisa II osas loetletud tootmisprotsessides on lubatud üksnes osutatud lisas esitatud tingimustel.
3. Elavhõbedat ja selle ühendite ajutine ladustamine toimub keskkonnahoidlikul viisil.

Komisjonile antakse õigus võtta kooskõlas artikliga 17 vastu delegeeritud õigusakte, et sätestada elavhõbedat ja selle ühendite keskkonnahoidlikuks ajutiseks ladustamiseks konventsiooniosaliste konverentsi poolt vastuvõetud nõuded, kui liit on asjaomase otsuse vastuvõtmist toetanud.

Artikkel 8

Uued elavhõbedat sisaldavad tooted ja uued tootmisprotsessid

1. Kõikide selliste elavhõbedat sisaldavate toodete tootmine ja turulelaskmine, milles elavhõbedat kasutusviis ei olnud teada enne 1. jaanuari 2018, on keelatud.
2. Elavhõbedat või elavhõbedatühendite kasutamisega tootmisprotsessid, mida ei olnud olemas enne 1. jaanuari 2018, on keelatud.

Käesolevat lõiget ei kohaldata elavhõbedat sisaldavate toodete tootmisprotsessidele või tarbimisele, mida ei hõlma lõige 1.

3. Erandina lõigetest 1 ja 2 peab ettevõtja, kes kavatseb valmistada või lasta turule uusi elavhõbedasisaldusega tooteid või kasutada uut tootmisprotsessi, teavitama sellest asjaomase liikmesriigi pädevat asutust ja esitama sellele järgmise teabe:
 - kõnealuse toote või protsessi tehniline kirjeldus;
 - keskkonna- ja terviseriskide hindamise tulemused;
 - üksikasjalik selgitus selle kohta, mil viisil toodet tuleb toota, kasutada ja protsessi käitada selleks, et tagada keskkonna ja inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse.

4. Asjaomase liikmesriigi teate peale kontrollib komisjon eelkõige, kas on tõendatud, et uus elavhõbedat sisaldav toode või uus tootmisprotsess tagaks märkimisväärse kasu keskkonnale ja inimeste tervisele ning et sellisele tootele või protsessile ei ole tehniliselt ja majanduslikult võimalikku elavhõbedavaba alternatiivi, mis tooks samasugust kasu.

Komisjon võtab rakendusaktidega vastu otsused, et sätestada, kas asjaomane uus elavhõbedasisaldusega toode või uus tootmisprotsess on lubatud.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 18 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 9

Käsitöönduslik ja väiksemahuline kullakaevandamine

Liikmesriik, kelle territooriumil esineb rohkem kui tähtsusetul määral käsitöönduslikku ja väiksemahulist kullakaevandamist ja töötlemist:

- võtab meetmed sellisel kaevandamisel ja töötlemisel elavhõbedat ja selle ühendite kasutamise ning elavhõbedat heite ja keskkonda laskmise vähendamiseks ning võimaluse korral lõpetamiseks;
- töötab vastavalt IV lisale välja riiklike meetmete kava ja rakendab selle.

Artikkel 10

Hambaamalgaam

1. Hambaamalgaami on lubatud alates 1. jaanuarist 2019 kasutada üksnes kapseldatud kujul.

2. Hambaravikabinetid peavad alates 1. jaanuarist 2019 olema varustatud amalgaami separaatoritega, mille ülesanne on amalgaamiosakeste kinnipidamine ja kogumine. Selliseid separaatoreid hooldatakse nõuetekohaselt, et tagada kinnipidamise kõrge tase.
3. Eeldatakse, et lõigetes 1 ja 2 esitatud nõuded on täidetud kapslite ja amalgaamiseparaatorite puhul, mis vastavad ühtlustatud ENi standarditele või muudele siseriiklikele või rahvusvahelistele standarditele, mis tagavad samaväärse kvaliteedi ja kinnipidamistaseme.

IV peatükk

Elavhõbedajäätmete ladustamine ja kõrvaldamine

Artikkel 11 **Elavhõbedajäätmed**

Ilma et see piiraks komisjoni otsuse 2000/532/EÜ⁴⁴ kohaldamist, käsitatakse jäätmetena järgmisi elavhõbeda kategooriaid, mis kuuluvad vastavalt direktiivile 2008/98/EÜ kõrvaldamisele viisil, mis ei sea ohtu inimeste tervist ega kahjusta keskkonda:

- (a) elavhõbe, mida enam ei kasutata kloorleeliste tööstuses;
- (b) elavhõbe, mis saadakse maagaasi puhastamisel;
- (c) elavhõbe, mis saadakse värviliste metallide kaevandamisel ja väljasulatamisel;
- (d) elavhõbe, mis on liidus eraldatud kinaverimaagist.

Artikkel 12 **Aruandmine suurallikatest pärinevate elavhõbedajäätmete kohta**

1. Äriühing, kes tegutseb tööstussektoris, millele on osutatud artikli 11 punktides a, b või c, saadab iga aasta 31. maiks asjaomase liikmesriigi pädevale asutusele andmed igas käitises ladustatud elavhõbedajäätmete üldkoguse ja igasse ajutise või püsiva ladustamise kohta saadetud elavhõbedajäätmete kogused, samuti iga sellise ladustamiskoha asukoha ja kontaktandmed.
2. Lõikes 1 viidatud andmed väljendatakse koodidega, mis on esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 2150/2002⁴⁵.
3. Lõigetes 1 ja 2 sätestatud kohustust ei kohaldata kloorleeliste käitisi käitanud ettevõtjatele enam üks aasta pärast seda, kui kõik kloorleeliste elavhõbe-elektrolüüsi

⁴⁴ Komisjoni 3. mai 2000. aasta otsus 2000/532/EÜ, millega asendatakse otsus 94/3/EÜ (millega kehtestatakse jäätmeid käsitleva nõukogu direktiivi 75/442/EMÜ artikli 1 punkti a kohaselt jäätmete nimistu) ja nõukogu otsus 94/904/EÜ (millega kehtestatakse ohtlike jäätmeid käsitleva nõukogu direktiivi 91/689/EMÜ artikli 1 lõike 4 kohaselt ohtlike jäätmete nimistu) (EÜT L 226, 6.9.2000, lk 3).

⁴⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 2150/2002 jäätmetestatistika kohta (EÜT L 332, 9.12.2002, lk 1).

rakud on kasutusest kõrvaldatud vastavalt komisjoni rakendusotsusele 2013/732/EL⁴⁶ ning kogu elavhõbe on üle antud jäätmeäritlustevõtjale.

Artikkel 13

Elavhõbedajäätmete kõrvaldamine

1. Erandina direktiivi 1999/31/EÜ artikli 5 lõike 3 punktist a võib elavhõbedat sisaldavaid jäätmeid ladustada ühel järgmistest viisidest:
 - (a) ajutine ladustamine rohkem kui üheks aastaks või püsiladustamine soolakaevanduses, mis on kohandatud elavhõbeda kõrvaldamiseks, või sügaval maa all asuvas kaljukihistus, mis tagab ohutustaseme, mis on samaväärne soolakaevanduse ohutustasemega;
 - (b) ajutine ladustamine maapealses rajatises, mis on ette nähtud ja varustatud metallilise elavhõbeda ajutiseks ladustamiseks.
2. Direktiivi 1999/31/EÜ I, II ja III lisa kohaseid erinõudeid elavhõbedajäätmete ajutiseks ladustamiseks kohaldatakse käesoleva artikli lõike 1 punktis a osutatud alalisele hoidlale järgmistel tingimustel, mis on esitatud kõnealuse direktiivi järgmistes lisades:
 - (a) direktiivi 1999/31/EÜ I lisa punkt 8 (esimene, kolmas ja viies taane) ja II lisa;
 - (b) direktiivi 1999/31/EÜ I lisa punkti 8 (teine, neljas ja kuues taane) ja III lisa punkti 6 kohaldatakse üksnes siis, kui kõnealuse direktiivi rakendamise eest vastutav liikmesriigi pädev asutus peab seda vajalikuks.

V peatükk

Karistused ja aruandmine

Artikkel 14

Karistused

Liikmesriigid kehtestavad eeskirjad karistuste kohta, mida kohaldatakse käesoleva määruse sätete rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed nende kohaldamise tagamiseks. Ettenähtud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teatavad neist sätetest komisjonile hiljemalt [xxx] ja annavad viivitamata teada nende edaspidistest muudatustest.

Artikkel 15

Aruanne

1. Liikmesriik koostab, ajakohastab ja avaldab internetis aruande, mis sisaldab järgmist teavet:

⁴⁶ Komisjoni 9. detsembri 2013. aasta rakendusotsus 2013/732/EL, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL (tööstusheidete kohta) alusel parima võimaliku tehnika (PVT) alased järeldused kloorleeliste tööstuse jaoks (ELT L 332, 11.12.2013, lk 34).

- (a) teave käesoleva määruse rakendamise kohta;
- (b) teave, mis on vajalik liidule ja liikmesriigile Minamata konventsiooni artikli 21 kohaselt kehtestatud aruandekohustuse täitmiseks;
- (c) kokkuvõtte artikli 12 kohaselt kogutud teabest;
- (d) selliste oma territooriumil asuvate üksikute elavhõbedavarude loend, milles on üle 50 tonni elavhõbedat, ning kui liikmesriigile on nendest teatatud, siis sellised elavhõbeda allikad, millest aasta jooksul tekib üle 10 tonni elavhõbedat.

Liikmesriik teatab komisjonile oma aruandest ja selle ajakohastatud versioonidest ühe kuu jooksul pärast avaldamist.

2. Komisjon võtab vastu asjakohased küsimustikud, et täpsustada lõikes 1 osutatud aruande sisu ning selles esitatav teave ja peamised näitajad, samuti selle aruande vormi, selle avaldamise ning ajakohastatud versiooni avaldamise tähtaja.

Küsimustikega võidakse aruandlus korraldada ka selliselt, et liidul oleks võimalik esitada konventsiooni sekretariaadile ühtne aruanne Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide nimel.

Komisjon võtab rakendusaktidega vastu otsused, millega ta näeb ette küsimustike näidisvormi ja teeb liikmesriikidele kättesaadavaks elektroonilise aruandlusvahendi.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 18 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

VI peatükk

Delegeerimis- ja rakendamisvolitused

Artikkel 16 **Lisade muutmine**

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 17 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta I, II, III ja IV lisa selleks, et võtta üle konventsiooniosaliste konverentsi poolt vastuvõetud otsused, kui liit on asjaomase otsuse vastuvõtmist toetanud.

Artikkel 17 **Delegeeritud volituste rakendamine**

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 7 lõikes 3 ja artiklis 16 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates käesoleva määruse jõustumise kuupäevast.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 7 lõikes 3 ja artiklis 16 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast

selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle üheaegselt teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
5. Artikli 7 lõike 3 ja artikli 16 alusel vastuvõetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväiteid või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväiteid. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 18 **Komiteemenetlus**

1. Komisjoni abistab artikli 6 kohaste impordi- ja ekspordivormide, artikli 8 lõike 4 kohase otsuse ning artikli 15 lõike 2 kohase küsimustiku vastuvõtmisel komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

VII peatükk **Lõppsätted**

Artikkel 19 **Kehtetuks tunnistamine**

Määrus (EÜ) nr 1102/2008 tunnistatakse kehtetuks.

Viiteid kehtetuks tunnistatud määrusele käsitatakse viidetena käesolevale määrusele.

Artikkel 20 **Jõustumine**

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2018.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja